

Весілля

Вступ

*«Хто не знає свого минулого,
той не вартий майбутнього»*

М.Рильський.

Малі Телковичі - село поліської глибинки, одне з древніх поселень Рівненського Полісся. Його історія сягає понад 5 століть. Це село, в якому збережено властивий лише йому мовний діалект. На малотелковицькій говірці складено багато приказок, прислів'їв, пісень, легенд, переказів; це свідчить, що в селі в усі часи його існування жили справжні майстри і слова, і діла. В Малих

Телковичах дуже добре збереглися давні традиції, звичаї і обряди, які дещо відрізняються від традицій і обрядів сусідніх населених пунктів.

Я, зокрема, зупинюся на обряді **весілля** і постараюся стисло розкрити цей оспіваний обряд, адже весілля на Поліссі завжди було одним із найбільших торжеств для молодят, їх батьків і всієї родини.

Всі пісні, які будуть використані в моїй роботі народжені в Малих Телковичах і живуть до теперішніх часів, адже передаються з покоління в покоління.

Традиційне весілля

Важливою подією в житті людини було весілля, обставлене чи не найбільшою кількістю обрядових пісень, звичаїв і вірувань. Це був час розквіту людини, але самому весіллю передував ще до весільний етап.

Молодь сходилась на свої зібрання (вечорниці, досвітки). Молоді закохувались і обирали собі пару. Спочатку було ходження, потім сватання, яке відбувалось здебільшого ввечері, щоб у випадку відмови менше людей бачило. Вибирали двох статечних людей, бо коли і відмовили б, то винили б не парубка, а старостів, що не вміли засватати дівку. При згоді пов'язувались свати рушниками, а молодому перепадала хустка.

За сватанням ішов обряд оглядин (обзори, обзорини.) Ішли матір, батько молодої і вона сама оглядати ту сім'ю, з якої посватався хлопець. Мати нареченого пекла сім пирогів, бо сім'я – це сім «Я», а дівчина приходила з восьмим, тим самим вони започаткували своє перше «Я», яке потім виросте у нову сім'ю із новим 7 «Я»..

Потім були заручини. Це вже був договір двох родів; домовлялись, коли будуть справляти весілля , що кому дадуть.. Староста брав рушник і покривав хліб, потім праву руку нареченого клав на хліб. На руку нареченого лягала рука нареченої, а потім всіх родичів. Староста зв'язує і говорить: « Не в'яжеться вузол, а в'яжеться слово хто цей вузол розв'яже, той дасть сто рублів на церкву». Потім розв'язував, молода пов'язувала рушниками старостів, обдаровувала присутніх родичів молодого хустками, сорочками, полотном. За заручинами молоді ішли до священника на сповідь. Тричі в церкві священник оголошував у неділю після промови, хто буде вінчатися наступної неділі. Це вже був громадянський осуд. Громада мала можливість дати свою оцінку вибраній парі. Після оповідей, за два тижні до весілля ходили просити.

Традиція вимагала особистого запрошення. Молодий просив із старшим дружбою, а молода із старшою дружкою .

Ішли з хлібом, який могли або залишати в кожній хаті, на покутті (тоді випікались невеличкі булочки), або обходили з одним хлібом усю родину. Просили лише в хаті (світлиці), але ніколи не на дворі, бо це вважалось неповагою до людей. Було прислів'я: «Просили на дорозі щоб не були на порозі». Здебільшого в світлиці, що було символічним, значило – ви бажаєте такого ж благополуччя молодим, якого самі досягнули. Прийшовши в хату, вітались і першою говорила дружка: «Просить молода благословення, а молодої родичі – на весілля». Потім говорила молода: «Просили вас батько, мати, уся моя родина і я вас уклінно прошу, будьте ласкаві, прийдіть до мене на весілля».

Молодих (як називали) вгощали солодощами, могли дати кисіль, що ложкою їли (таким, вважалось, буде довге і солодке життя). Старшим людям кланялись, цілували в руки, а з молодими перецілювались тричі. Таким чином молода і молодий одержували благословення всієї родини. В дуже

близьких родичів їх благословляли хлібом, іконою Пречистої, а молода чи молодий тричі ставали на коліна, цілуючи руку і хліб чи ікону.

Це відбувалось досить хвилююче, із сльозами на очах і надавало особливої врочистості і незабутності.

Весілля традиційно розпочиналось випіканням короваю в молодого. Батьки лише забезпечували умови випікання цього ритуального хліба, а на коровай все зносили коровайниці. Оскільки це був символ добра, нового життя і громадської спільності, то до коровайниць були певні вимоги. Участь у випіканні короваю мала право брати жінка заміжня, не розлучена, не вдова, і в якої не помирали діти, весела, співуча і гарна.

На короваї з тіста ліпились гніздечка, в яких сиділи пташечки, що символізувало сімейне гніздо, продовження роду, народження дітей – пташенят.

Весь обряд супроводжувався відповідним пісенним репертуаром. Співали до короваю, печі, помела, усього матеріального, що було при випіканні.

За звичаєм жінки приходили на коровай з борошном, яйцями, цукром, маслом. Про це співається у піснях:

Ой, як же я на коровай ішла,
Коробочку яєць несла...

Виготовлення короваю відбувалось з дозволу старости та благословення матері:

Благослови, Боже,
Ще й рідна мати,
Нашому дитяті
Коровай ладнати...

Після материнського благословення коровайниці починали місити коровай, співаючи:

А з п'ятниченьки на суботоньку година,
І з'їхалася вся Явдошина родина,
І звели, знесли сім міхів муки в коровай...

Коровай наділявся великою магичною силою, яка мала б забезпечити щасливе життя молодим, добробут і благополуччя, міцний шлюб. Для того, щоб подружнє життя молодих було дружним, коровайниць зв'язували рушником, всю роботу вони мали виконувати одночасно: місити тісто, ліпити квіти тощо.

Щоб молоді прожили в парі свій вік, на виготовлення короваю запрошували парне число жінок, про що йдеться в пісні:

Чотири місило, чотири качало,
Чотири саджає, чотири виймає...

Люди здавна вірили, що вдало спечений коровай символізує щастя молодій родині, тріснутий означає розлуку, а надто загнічений зверху – сердиту вдачу майбутньої невістки. Тому коровай дуже пильнували, щоб вдався. Вдача його залежала ще й від щиросердності коровайниць.

Прикрашали коровай традиційними шишечками та квіточками, які випікались із тіста. Виготовлене та вироблене тісто саджали у піч. У цей час не

годилося відчиняти двері, щоб «лихе не пробралось». А щоб місце, де сяде коровай у печі, було також «чистим» від злих духів, то здійснювали обрядове вимітання печі під спів весільних пісень. Вимітати піч шукали кучерявого чоловіка, бо косматість здатна була також відлякувати злі сили.

Посадивши коровай до печі, коровайниці просили її:

Пече наша, пече,
Спечи нам коровай гречий.
А в нашої печі
Золотії плечі,
Орловії крила,
Щоб коровай гнітила.

Натомість жінки запалювали свічку, ставили її в пікню діжу (діжа для тіста) і піднімали («хитали») діжу, співаючи:

І піч на сохах,
І діжа на руках,
Поцілуймося, помилуймося,
Хто кому рад.

Коровайниці цілувалися між собою, з хатніми. Потім мили у мисці руки від тіста і з піснями виливали воду під солодку яблуню чи черешню.

Випечений коровай ставили на столі, потім його неодмінно вбирали спеціальними квітами, які мали принести щастя й кохання нареченим.

Короваю наш раю,
Я тебе убираю:

ялець, то в барвінок,

То в

То в пахучий васильок,
То в рожевії квіти,
Щоб любилися діти.

Наступний обряд – дівич – вечір або вінкоплетення. Це було своєрідне прощання дівчини із своїм дівочтвом. Дівчині готувався костюм, який повинен був своєю красою, оздобами, кількістю прикрас, кольором перевершити усі інші костюми дружок чи дівчат, які теж були в національних костюмах.

На стелю плівся великий круглий вінок з барвінку, прикрашений калиною і стрічками. Сходились дружки, запрошені дівчата. Пласти вінка весільний могла і мала право заміжня, благочестива, високоморальна жінка. Вінок для молодої був символічний, це був і атрибут молодої, а одночасно і оберег. Строго підбирали кольори, стрічки, поєднуючи кольорову гамму у відповідності до форми обличчя молодої, кольору волосся, очей.

Плетучи вінок, дівчата співали:

Віли віночки,
З щире рути сердечки,
Звивши та покотивши,
У вишневий садочок.
Ой приймайся, віночку,
У вишневому садочку,
Бо мені треба привикати,
До чужої матінки.

Пісні на вінкоплетенні були дуже тужливими. Вони нагадують плачі за молодими безтурботними роками дівування, огорнутими материнською ласкою і любов'ю. Від імені молодої присутні прощали її з родиною, сусідами, рідним домом, хатою, віконцями ... Були звертання до батька, ось одне з них:

Ой ти казав, кленію - листочку,

Що не будеш падати,
А теперечки падеш.
Тугу – зимоньку чуєш.

Ой ти казав,

мій батеньку,

Що мене не віддасиш від себе,
А теперечки даєш,
І сам не знаєш,
Як доленька буде,
То тобі даю,
Що сам маю,
Воли із обори,
Скриньку із комори,
А доленьки не вгадаю.

Щоб я знала, да я відала / 2 р
Що я в батька не буду,
Я б города розгородила б,
Стадо коней пустила б,

Стадо коней вороненьких.

О, стадо коней вороненьких,

Топчуть зілля зелененьке,

Топчуть зілля зелен – руту,

А я в батька й не буду.

Наплакавшись, молода і присутні, сплівши вінок, просили матір поблагословити його. Для матері це був найщасливіший момент; дочекатись тої хвилини, щоб закласти дочці вінок на голову, але одночасно і найбільш сумний. Тому матір кликали тричі, з зозулями. Але мати не квапилась: чи то втирала сльози, чи не хотіла віддавати від себе своє дитя і віддавати в чужу родину, бо там хтозна, як буде?

Мати приносила глиняну розписану тарілку, на неї ложився сплетений вінок, стрічками до середини. Кропила свяченою водою. Молоду садовили посеред хати на кожусі і всі по черзі розплітали косу. Старша дружка чи сестра розчісували, а мати закладала.

У випадку, коли в молоді не було вже в живих рідної матері, то співали дуже журливу пісню, яка в різних варіантах зустрічається по всій території України.

Летів голубочок,

Через цвинтар очок,

Ой устаньте, мамо,

Поправте віночок.

А я вже не встану,

Бо глибока яма.

Хай тобі поправить

Твоя друга мама.

Власне весілля починалось у неділю чи інший день, але ніколи не в п'ятницю.

Весілля розпочиналось із богослужіння. Молоді ішли до церкви до причастя, ішли на могили предків, просили благословення, а у весільному домі одночасно для калік, немічних, юродивих справляли застілля. Їх годували, давали «на

дорогу». Вони молилися за добробут і щастя молодих, бо від таких людей, за народними уявленнями, Всевишній приймає прохання, бо вони того заслужили.

Сходяться гості, і молодий їде по молоду, а по дорозі до неї йому роблять перейму. На рубежі села чи вулиці виносили стола на який клали хліб та сіль і якого весільний почет не мав права обходити чи не дай Боже перекидати. Тому що перевернутий стіл символізував нещастя в подружньому житті. Весілля зупинялося, а староста наливав переймальникам по чарці горілки, і лише після того коли стіл приймали, весільний почет мав право іти далі.

Мама молодої та хресна зустрічали гостей на порозі, вгощали своїх сватів медом та солодким вином.

Перш ніж молодому віддадуть молоду, його дружки повинні її викупити, заплативши дружкам ту суму, яку ті просили. Викупивши молоду дружки урочисто виносили її на подвір'я до молодого, а батьки запрошували гостей до весільного столу.

Але щоб наречений мав право сісти біля своєї нареченої йому потрібно було викупити ще й своє місце у її брата – підлітка, який його займав (коли такого не було, його роль виконував близький родич, а іноді сусід).

Отримавши викуп, брат поступався місцем молодому, і всі гості сідали за стіл. Потім хресна молоді скривала їй голову, після чого рід молоді обдаровував її. Вийшовши з – за столу, на весіллі розпочиналось гуляння з танцями та піснями.

Пізно ввечері, але до 12 години молоду виряджали до дому молодого. Вона виходила на подвір'я, а в той час гості співали пісні, які були пройняті великим сумом та тугою за рідною домівкою.

Скаче півень та й по бочечці,
Плаче мати та й по дочечці,

Скаче півень не наскачеться,
Плаче мати не наплачеться,
Треба було не хвалитися,
Посадити тай дивитися.
Твоя дочка в добро впала,
Як пчілонька на медок стала.

Молодих зустрічали свекор та свекруха молодої, тобто батьки молодого та обсипали їх пшеницею. Молоду супроводжували дві , три свашки з її родини, які стелили шлюбну постіль. (найчастіше це були дружки молодої) Перший день весілля закінчувався обрядом шлюбної ночі: коли переодягали молоду та лежали молодят спати.

Наступного, другого дня, після обрядової (шлюбної) ночі, яка символізувала приєднання невістки до родини чоловіка, молодій робили різні випробування: розпалювання печі, посилення по воду, приготування обіду, частування свекрів. Після всіх випробувань, які молода повинна була витримати, наречені ішли до церкви вінчатися.

Після вінчання молодий із друзками, старостами та циганами ішли по перезов, тобто по родину молодої, яку він повинен забрати та вести до себе.

Цигани в свою чергу викрадали курей, качок та гусей в матері молодої, ловили сватів та підбивали їм цвяхами підошву.

Жінки з роду молодої, ішовши до молодого, по дорозі співали:

Ой сваха, свасі покорилася / 2 р

Щоб з дочки не глумилася.

Де далеко то сама піди / 2 р

Де близенько то її пошли.

По м'якинку, то її пошли / 2р

По водицю, то й сама піди.

Твоя дочка, твоя дочка в добро впала / 2 р

Як та бджілка в мед стала.

Коли молодий прийшов із родиною молодої до себе, дружки садовили матір молодої на віз та везли до найближчого ставка чи озера, завозили її у воду і тримали доти доки молодий не викупить свою другу матір. Якщо поблизу не було ставка, то тещу «топили» просто в колодязі.

Коли обряд топіння тещі закінчено і збито бутилку з горілкою, яку перев'язували червоною стрічкою та вішали на високому дереві, весільний почет сідав за стіл, починаючи співати:

Покажіть нам наше,
Покажіть нам наше,
Нехай перед нами пляше,
Воно з нами пило й їло,
Воно з нами пило й їло,
Тай од нас полетіло.

За тим приводили і молоду та садовили до молодого. Після застілля цілий день гуляли, співали та танцювали. А потім у вечері гостей знову запрошували до столу де починали ділити коровай. Його розділяли двом родинам, спочатку коровай давали батькам молодого, потім батькам молодої та хресним батькам, а далі і всій родині. Ділити коровай мав право лише старший сват, йому перев'язаному рушниками зачіплювали за спину коровайні шишечки. Старшим сватом був життєрадісний, веселий та жартівливий чоловік. Але перед тим, як ділити коровай він спочатку мив руки, а гості в свою чергу співали:

До нашого коровай,
До нашого коровай,
Допустили негодяя,
Допустили негодяя,
Сім літ не вмивався,
Сім літ не вмивався,

Помелом втирався,

Помелом втирався.

Кожен член родини, отримавши коровай, обов'язково дарує щось від себе примовляючи різні примовки. Наприклад:

Дарую квоктуху –

Нехай молода поцілує свекруху.

Дарую палку, нехай молода стане на лавку.

Дарую поліно нехай молодий поцілує молоду в коліно.

Дарую рубля, щоб молоді купили жигуля,

А що не хватить - то нехай теща доплатить.

Дарую гроші,

Щоб були дітки хороші.

Дарую мішок цибулі,

Щоб молода показувала свекрусі дулі.

Підшву, яка залишалась від короваю віддавали музикантам. А вже після того як коровай було поділено, свекруха знімала молодій вінка та зав'язувала хустку.

Дівчата які ще були не заміжні ставали в коло, а молода по черзі вибирала одну з них, наложувала на голову їй вінок і танцювала з нею. Коли всі дівчата побували в колі, вони розходились, а молода кидала вінок. Дівчата ловили його і кожна з них старалась бути першою. Це означало, що та дівчина котра зловила вінок, першою з незаміжніх дівчат села вийде заміж.

Під час цього дійства співалась пісня:

ГОРІЛА СОСНА.,

Розвінчанням молодої і закінчувалося весілля, гості розходились, молода лишалась у тепер уже свого чоловіка, а молодь гуляла до світанку, танцюючи та співаючи пісні.

Вінчання

Урочисто відбувається і благословення до шлюбу. Благословляють так: «Батько – з хлібом в руках, мати – з іконою Божої Матері, або обоє з іконами. Молоді ставали навпроти. Староста промовляв: « Стали ці молодята перед Господом Богом, Ісусом Христом, Пречистою Дівою Марією та всіма святими і перед родичами своїми і просять благословення по раз перший». Молоді вклоняються, прикладають, цілують хрест, а при тому батько робить знак хреста хлібом, примовляючи: «Нехай тебе, дитино, Бог благословить, щоб тебе той хліб не покидав до самої смерті». Молоді цілують хліб і батька в руку. Мати робить знак хреста іконою, при тому примовляє: «Нехай тебе, дитино, Бог благословить, свята Матір Божа нехай має тебе в опіці ціле життя». Батьки цілують молодих в голови. Так все відбувається тричі.

Поблагословивши, мати кропить свяченою водою.

Після благословення весільний почет вибирався до церкви (шлюбу). Ішли пішки або їхали на возі (завітчаному).

Почет ішов походом.

Старости несли коровай, потім музики, молода в оточенні дружбів, а за нею молодий в оточенні дружок.

Після шлюбу молоді ішли парами.

Проходячи повз святі місця, музики замовкали.

Молодих зустрічала мати з накинутим кожухом вовною догори.

Співали:

Вийди мати з хати,
Накинь кожух волохатий,
Який той кожух кудлатий,
Такий твій зять на гроші
Багатий.

Вітали молодих хлібом – сіллю, медом чи солодким вином. Перші дві чарки молоді виливали позад себе « на щастя гостей». Третю – випивали на щастя і здоров'я своє.

Погостювавши в молоді, йшли до молодого. Саме у молодого відбувався обряд «дарування». Ділять коровай гостям, а ті, в свою чергу, бажали всякого добра на ціле життя. Підшву давали музикантам.

Після «дарування» йде «розвінчання» молоді або «покривання». Мати молодого знімає вінок (фату), зав'язує голову хусткою.

Разом з молодю забирали «віно», скриню. Відбувалось це під веселий сміх, бо забирали те, що їй не належало.

На другий день, під вечір, відбувався у молодого «пропій». Молода вже була в свекрухи, а гості молоді з гостинюю, з батьком і матір'ю приходили до сватів, де вже перебувала їхня дочка, поралась по господарству. Їй ще робили усякі випробування: то воду виливали, то сміття розкидали і ін.. Все це вона повинна терпеливо зносити, що було ознакою доброї невістки.

Цим і закінчувалось весілля.

Короваю-раю, я тебе вбираю

Варто відзначити, що символіка хліба в усіх українських сімейних та календарних обрядах надзвичайно багата. Весільний обряд на Рівненщині містить відомості й про ритуал виготовлення короваю та весільного печива. Із запрошення коровайниць (близьких родичок, сусідок, що добре в парі живуть) власне розпочиналося весілля. Мати молодої (молодого) брала під пахву хлібину і йшла просити на коровай. Коровайниці, зайшовши в хату, починають співати:

Ой, Галюнина мати
Та по вулиці ходить,
Та сусід своїх просить:
Ой, ви, сусідоньки, мої голубоньки,
Та ходіть же ви до мене
Та до мого дитяти
Хорошенько коровай бгати.

За звичаєм, який сягає в сиву давнину родових відносин, жінки приходили на коровай з борошном, яйцями, цукром, маслом. Про це співається у весільних піснях:

Ой, як же я на коровай ішла.
Коробочку яєць несла...

Виготовлення короваю відбувалося з дозволу старости та благословення матері:

Благослови, Боже,
Ще й рідная мати.
Нашому дитяті
Коровай ладнати...

Після материнського благословення коровайниці починали місити коровай, співаючи:

А з п'ятниченьки на суботоньку година,
І з'їхалася вся Явдошина родина,

І звели, знесли сім міхів муки в коровай...

Коровай наділявся великою магичною силою, яка мала б забезпечити щасливе життя молодим, добробуту і благополуччя, міцний шлюб. Для того, щоб подружнє життя молодих було дружним, коровайниць зв'язували рушником, всю роботу вони мали виконувати одночасно: місити тісто, ліпити квіти тощо.

Щоб молоді прожили в парі свій вік, на виготовлення короваю запрошували парне число жінок (щоправда на Волині та Поліссі зустрічалося і більш давнє трактування звичаїв – щасливим числом там було сім коровайниць). Але на Рівненщині дотримувалися звичаю про парне число жінок, про що йдеться і в пісні:

Чотири місило, чотири качало,
Чотири саджає, чотири виймає...

Люди здавна вірили, що вдало спечений коровай символізує щастя молодій родині, тріснутий означає розлуку, а надто загничений зверху – сердиту вдачу майбутньої невістки чи зятя. То коровай дуже пильнували, щоб вдався. Вдача його залежала ще й від щиросердності коровайниць

Символіка короваю також пов'язана із культом сонця, місяця, зірок. Свідчення цьому знаходимо у коровайних піснях:

Ой, оглянься, Марусю, оглянься,
Як твій коровай убрався,
Золотим обручем обнявся,
З ясным сонечком зрівнявся.

Персоніфікуються місця, до яких торкається коровай. Це – припічок, челюсті, піч. І знову порівняння короваю з місяцем:

Припічку ясний!
Спечи нам коровай красний,
Як риб'яче око,
Як місяць високо.

Інколи на короваї виробляли зображення місяця (у молодого) і сонця (в нареченої). Навколо місяця й сонця виліплювали зірочки й качечки обводячи коровай « короною» - обручем.

Коровайнички – жіночки –
Хороший коровай дбали,
Навколо зореньками,
Райськими пташоньками.

Виготовлене і вироблене тісто саджали у піч. У цей час не годилося відчиняти двері, щоб «лихе не пробралось». А щоб місце, де сяде коровай у печі, було також «чистим» від злих духів, то здійснювали обрядове вимітання печі під спів весільних пісень. Витерти піч шукали кучерявого чоловіка, бо косматість здатна була також відлякувати злі сили.

Посадивши коровай до печі, коровайниці просили її:

Пече наша, пече,
Спечи нам коровай гречий.
А в нашої печі золотії плечі,
Орлові крила,
Щоб коровай гнітила.

Натомість жінки запалювали свічку, ставили її в пікну діжку (діжка для тіста) і піднімали («хитали») діжу, співаючи:

І піч на сохах,
І діжа на руках,
Поцілуймося, помилуймося,
Хто кому рад.

Коровайниці цілувалися між собою, з хатніми. Потім мили у мисці руки від тіста із піснями несли виливати воду під солодку яблуню, черешню, а подекуди на тік до клуні (де молотили збіжжя), що мало сприяти багатству і плодovitості та любові молодих. Мотиви ці розкриті у піснях:

На тік воду носили
Ще й Бога просили:

- Роди, Боже, жито,

Жито ще й пшеницю,
Щоб наші молодята мали
По сто кіп нажинали.

Випечений коровай ставили подекуди на столі, а в багатьох випадках
виносили в комору, а потім урочисто вносили тільки під час обдарування роду.

Коровай неодмінно прибирали спеціальними квітами, які мали принести
щастя й кохання нареченим.

Короваю наш раю,
Я тебе убираю:
То в ялець, то в барвінок,
То в пахучий васильок,
То в рожевії квіти,
Щоб любилися діти.

Дівич – вечір

Особливо позначений перед шлюбний етап весілля, коли відбувається прощання наречених з дівуванням і парубкуванням. Під час обряду дівич-вечора відбувалося наче відокремлення наречених від несімейної молоді. Уквітчане деревце, обрядова весільна пісня, обмін дарами, посада молодої за столом – все це створювало атмосферу драматичного дійства. Цей момент був переломним, неповторним, пам'ятним на все життя.

Дівич-вечір відбувався, як правило, у суботу перед шлюбом, окремо в домі молодої і молодого.

Починався вечір із приготування весільної атрибутики, насамперед, весільного деревця.

Весільне деревце прибирали тільки для тих, хто вперше одружувався. Символ родинного гнізда квітчали з великою любов'ю, піснями, бо вірили, що деревце нестиме щастя молодій сім'ї. Ніколи до вбирання не брали сухого дерева. Брали або вічнозелену сосну, ялинку, смерічку, або вершок яблуні, вишеньки, черешні. Весільне дерево прибирали лише самі дівчата, прикрашали гілце калиною, пучечком вівсяних та житніх колосків, пахучими васильками, м'ятою. Калина і м'ята символізували в народі красу й вірність людських почуттів, кохання:

Ми вілечко вили,
Край зіллечко клали,
Руту-м'яту, червону да калиноньку,
Ще й рожеві квіти,
Щоб любилися діти.

Щоб молоді були добрими господарями, жили в добробуті, то квітчали деревце цукерками, калачами, що символізувало щастя наречених. Про це йшлося в пісні:

Гільце-деревце соснина,
Від споду до верхв калина,
На верху яблучко -
Нашій Оксані щастячко.

Гільце стояло на весіллі впродовж усього дійства. А наприкінці весілля його розламували і ділили галузочки між дівчатами, а деколи його висаджували на дах хати або на солодку яблуню.

Поряд з гільцем на дівич – вечорі традиційного весілля не менш важливим було приготування таких весільних атрибутів, як шабля, світильник, меч, весільна свічка. Символіка їх неоднозначно очевидно, в далекому минулому тут поєднувалися елементи любовної та захисної магії. Під час весілля відбувалося обрядове з'єднання свічок молодого й молодої на шаблі.

Виготовляли весільну шаблю, світильник, меч, як правило, у нареченого. Для цього брали стару шаблю, а частіше палицю. Ув'язували до верхівки палиці окраєць хліба, кетяги калини, квіти рути, а зверху ще прикріплювали дві свічки.

Світилка супроводжувала молодого до судженої з світильником чи мечем аналогічно, як із шаблею, і пильнувала, щоб свічки не згасли під час посаду молодих.

На дівич – вечорі приурочувалося й обрядове розплітання коси нареченої. Звідси походить і одна із назв вечора – «головиця», «розплітки».

Молоду благословляли хлібом. Потрібно було сісти на стілець застелений кожухом під супровід пісні:

Ой, дайте нам стільця,
Дайте нам гребінця,
Дайте ще й кожуха,
Нехай сяде молодуха.

Наречена сідає на кожух, а свахи співають:

Ой, дай, мати, ложку масла,
Бо я тобі коровицю пасла:
Русу косу помастити,
Віночок примостити.
Дружки далі заспівають:
Як я в косах ходила,
То я вас не просила,

А тепер я вас прошу:
Розпустіть мені косу,
Розпустіть мені косу
По червонім поясу,
А нехай коса має,
Нехай челядь гуляє.

Обов'язковим елементом дівич – вечора був ще й обмін подарунками між нареченими. Здебільшого молодий зі своїми боярами й сватом приносив дівчині чоботи, хустку, а натомість одержував шлюбну сорочку чи весільну хустину. А деколи молоді обмінювались весільними подарунками через посередників – «післанців». Коли молода вручала післанцям сорочку для нареченого то свахи з її боку співали:

Красна наша сорочечка,
Вишивала її швачка,
Тонкими ниточками,
Білими рученьками.

Свахи, які несли сорочку до молодого, дорогою співали:

Місяцю – рогоженьку,
Світи нам доріженьку,
Абисьмо не заблудили,
Сорочечки не згубили.

Давньою є і традиція дарувати нареченій чоботи в цей вечір. Хлопець приносив на вечорину у суботу молодій чоботи. Вона тут же їх взувала. У чоботи клали зерно, цукерки, гроші. Придивлялися як перший чобіт взує з цукерками – веселою буде, яка з грішми – заможною.

Подекуди до чобіт ще додавали очіпок чи намітку для нареченої.

На дівич – вечорі був і перший посад молодих. Спільно робили посад молодих у її домі, а частіше бувало, що молодий сідав зі своєю челяддю – неодруженими весільними гостями, а наречена - зі своєю.

Садовили молодих на кожух, а під кожух чи рядно клали трохи жита і гроші. Сідаючи на посад, молоді кланялися батькам і всій родині. А свахи в цей час співали:

Кланяйся, кланяйся, Іванцю,
Отцю і матінці, брату і сестронці
І всій родиноньці –
Низько і покірненько,
Щоби було хорошенько.

Записано від Дякової Катерини Савівни.
1914 року народження, з неповною
середньою освітою, довгожительки.
в с. М. Телковичі ,
Володимирецького району,
Рівненської області.
Записала Репетуна Юлія Володимирівна.

Весі́льні піснi

Вели дівочки віночки.

З щире рути сердечки.

Звивши та покотивши,

У вишневий садочок.

Ой приймайся, віночку,

У вишневому садочку.

Бо мені треба привикати.

До чужої матінки.

Мамонько – голубонько,

Скрий мою головоньку, (2р)

На чужу сторононьку.

Щоб мене не карали у великій
дорозі

Свікорка на порозі, на білім
морозі.

Як ти мене мамонько віддаси

На червоній китайочці напиши.

Як на ту китайочку заглянеш,

То мене молодую спом'янеш.

Ой куди ж ти (ім'я) ходила

Що ти свою головоньку

та й вбілила

Я ходила, мамонько, у вишневий сад

Та на мою головоньку весь цвіт упав.

Та на моїй головоньки й зацвітав

Та на моїй головоньки вся роса

Та на моє личенько вся краса.

Ой вийду я за ворота,

Смуки знать

Десь мою донечку,

Повіз зять.

Ніде її не відати,

Ні сліду її

А вона вже в свекорки на дворі.

Ой жаль мені, матінко, на тебе,
Що остається моя рутонька вся в тебе.
Ой уставай, моя матінко, раненько,
Та поливай мою рутоньку частенько.
І ранньою, і пізньою зорою,
А ще тому криничною водою.
Як не хватить , матінко, водиці
То не пошкодуй моя матінко світлиці.
Я приймаю свого милого з косою,
Тай покосить мою рутоньку з росою
Я пришлю свого милого з возком
Тв й збере мою рутоньку заразком.

Ой вип'ю я чарочку,

Тай до дна.

Годувала донечку,

Рік не два.

Ой я її годувала й не ховала.

Поки її весіллячка не діждала.

Скаче півень тай по бочечці,

Плаче мати тай по дочечці.

Скаче півень не наскачеться,

Плаче мати не наплачеться.

Треба було не хвалитися,

Посадити тай дивитися.

Твоя дочка в добро впала,

Як пчілонька на медок стала.

У Києві на риночку,
Пили свахи мед – горілочку.
Сваха свахи покорилася,
Щоби з дочки не глумилася:
Де далеко – то сама піди,
Де близенько – то її пошли.
По водицю сама піди,
А по м'якинку – її пошли.
«Нащо б я витрачалася,
Щоб старостю спотикалася.»

З під нового колодязя (2р)

Тече вода погожая.

Там (ім'я) воду брала,

Батенька виглядала .

Чи не їде мій батенько (2р)

Чи не везе мені гостинчика,

Білого, як сирника.

Я не рада тим гостинчиком (2р)

Як я рада своїм батеньком.